

VNÍMÁNÍ

SENZORICKÉ PROCESY (ČITÍ)

- Elementární procesy, poskytují základní, neúplné informace
- výsledkem - **POČITKY** – nejjednodušší informace určité kvality a intenzity
- Vznik ve smyslových **ANALYZÁTORECH**:
(= receptor + dostředivý (aferentní) nerv + senzorické centrum v mozku):
 - **exteroreceptory** – informace z vnějšího prostředí (= zrak, sluch, čich, chuť, kožní smysly)
 - **interoreceptory** – zaznamenávají různé tělesné změny
 - **proprioreceptory** – pohyb, poloha, rovnováha těla
 - **visceroreceptory** – trávení, dýchání, vylučování)

VNÍMÁNÍ (PERCEPCE)

- = proces organizace, strukturování, syntézy a interpretace sensorických informací
- = výsledek součinnosti více analyzátorů (musí být)
- Výsledkem je **VJEM**
= **odraz** předmětu (jevu) jako **celku** ve vědomí člověka. Vzniká na základě právě působících podnětů.
- **Vliv dřívějších zkušeností a dalších kognitivních procesů:**
To, co jedinec vnímá, individuálně specificky zpracovává.
Vjem jedné a téže věci (jablko) může být velmi odlišný.

Při vnímání dochází k:

- **zaměřenosti** vnímání – individuálně odlišné (selekce podnětů), nelze vnímat vše stejně jasně a zřetelně (subjektivní důležitost)
- k **vyčlenění percepční FIGURY** (= předmět vnímání) z ostatních podnětů = z neurčitého, nejasně vnímaného pozadí (může být i vpředu)
 - vydělení pozadí a figury provází všechny percepční aktivity
 - u tzv. **REVERZIBILNÍCH FIGUR** dochází obyčejně k prostřídání figury a pozadí (reverzibilní oscilace) v pravidelných intervalech

TVAROVÉ ZÁKONY

- zákon *pregnantnosti* (tendence k dobrému tvaru, nedokonalé, neukončené formy vnímáme přesnosti úplně)
- zákon *proximity* – **blízkosti** = to, co je blízko sebe, vnímáme jako tvar (písmena na řádku, souhvězdí)
- zákon *kontinuity* – **návaznosti** = zákon dobré křivky, máme tendenci organizovat podněty do souvislých linií
- zákon *podobnosti* – přiřazujeme k sobě podobné podněty
- zákon *společného osudu* – proud lidí
- zákon *uzavřenosti* – jako celek vnímáme to, co je ohraničeno uzavřenými konturami

Vliv zkušenosti

- **Rozpoznávání** – pochopení významu objektů, jejich pojmenování, při rozpoznávání se řídíme tvarovými a vztahovými kvalitami (melodie transponovaná do jiné tóniny, prostorové tvary nezávisle na velikosti)
- **Stálost vnímání** – schopnost, která umožňuje vnímat vlastnosti předmětů jako stálé, nezávislé na zorném úhlu a vzdálenosti, osvětlení...
 - **TVARU** – jakmile se vytvořila mentální reprezentace určitého objektu, dokážeme ho rozpoznat (dveře)
 - **BARVY** – tráva, pomeranč
 - **VELIKOSTI** – auta různého typu, lidé (vliv dlouhodobé zkušenosti)

Vliv kontextu a kognice

- Objekt v situaci **obvyklé**, očekávané, rozpoznáváme dříve než v situaci neobvyklé (učitel v učebně x na horách)
- Reicher – Wheelerův efekt = efekt **nadřazenosti slov** = dříve identifikuji písmeno ve slově
- Percepční kontext umožňuje rozpoznat nejasné podněty
- **Vliv myšlení, fantazie**
= rozpoznávání tvarů ve shluku skvrn
Pareidolie – určité tvary mraků, skal = „obrazy“

PERCEPČNÍ ILUZE

- Nepřesné, zkreslené smyslové vjemy (klamy)
- Dány psychickými procesy (x fyzikální iluze)
- Příklady optických klamů:
 - Hermanova mřížka
 - Ponzova iluze
 - Heringova figura
 - Müller - Lyerova iluze
 - Iluze kontrastu

TYPY VNÍMÁNÍ

- **Analytický typ**
- **Syntetický typ**
- **Analyticko-syntetický typ**
- **Emocionální typ**

PORUCHY VNÍMÁNÍ

- **Iluze, klamy**
- **Halucinace**
 - klamné vjemy, vznikají nezávisle na vnějším podnětu, ten neexistuje
 - převážně psychopatologickým fenoménem - nemocný si nepřipouští nereálnost vjemů

Děkuji za pozornost.